

ROWNOŚĆ (55) *sb f*

-ów- (8), -ow- (5); -ów- *OrzQuin* (2), *SarnStat*; -ów- : -ow- *Mącz* (5:5); *drugie o jasne*.

sg N równość (28). ◊ *G* równości (8). ◊ *D* równości (3). ◊ *A* równość (7). ◊ *I* równością (4). ◊ *L* równości (4). ◊ *pl N* równości (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.; poza tym w objaśnieniu s.v. równia.

I. *To, że coś a. ktoś jest równe(-y) (oznacza cechę) (52) :*

1. *Gładkość, płaskość; aequor, planicies Mącz; pexitas Calep (3) : Planicies, Równość/ Płaskość. Mącz 303a; Calep [766]a.*

rownosc czego (1): Aequor, Morze/ też Rowność polá. Mącz 4d.

2. *Proporcjonalność, analogia, zgodność; proportio BartBydg, Mącz; analogia, convenientia Mącz; congruentia Calep; aequalitas, aequitas Cn (7) : Proportio, rownosc, czudnosc BartBydg 125; Analogia, Latine proportio, convenientia, Rowność/ Rowne wzięcie/ Zgodzenie. Mącz 9a.*

I sg w funkcji przysłówka: »rownością taką, jako« = w taki sam sposób, tym samym trybem (1): Gdzieby [...] Kurlándcka ziemiá przypádlá do obu narodów y Pańftw/ Ípólnie przyłączona bydź ma/ równością taką/ iáko ieft o ziemi Inflanckieý wyszézé nápiána. SarnStat 1207.

Wyrażenie: »zgodna rowność« (1): Congruentia – Zgodna rownołzcz. Calep 241b.

a. *Współmierność; paritas Modrz, Cn (2) : ModrzBaz 27v; Załz nie ma bydź káźń rowna wyłtępkowi? Iákoż rowność może bydź lepřza iáko głowá zá głowę/ Szłáhcic zá Szłáhcicá? GórnRozm E3.*

b. *Taki sam stan rzeczy po obu stronach (1) : nie ták daycie áby innym bylá poćiechá á wam ciężkość: ále rowność niech będzie. SkarŻyw 140.*

3. *Identyczność, tożsamość, wielkie podobieństwo; aequalitas Mącz, Calag, Cn; parilitas Mącz, Calep, Cn; comparatio, similitudo BartBydg; aequitas, paritas Cn (9) : similitudo, est rerum differentium comparatio, rownosc BartBydg 143b; Mącz 278b; Gleichheit. Iednákość/ Rowność. Aequalitas. Calag 248a; Calep [756]a.*

W przeciwstawieniu: »rowność ... podobieństwo« (1): iż nie rzeczono/ Aby byli iedno z námi/ ále iedno z łobą/ iáko y my ieftelmy iedno. Iż ináczey my ieftelmy iedno z łobą/ á ináczey Oćiec y łyn iedno łá. Bo to nie ieft przykład rowności/ ále podobieńftwá. WułNT 375.

Fraza: »na ziemi nie jest [komu] rowność« = ktoś nie ma sobie równych (1): Nieprzyiaćiel náłz dułzny/ ten pilnie myłłi/ wielka moc, chytrość, ieft iego przyrodność/ ná ziemi nie ieft iemu rowność. ArtKanc K7.

Zwrot: »nie ustápić [kogo] w rowności« = dorównywać (1): Winłzował Krolowi łzczelliwego á dułgiego krolowánia/ ku rozłszerzeniu pańftw łwoich/ wczym niewáptię/ iż będąc łynem ták wielmożnego oycá/ nieułtápiłz go w rowności BielKron 332.

Wyrażenie przyimkowe: »bez rowności [w czym]« = bez porównania (tj. ktoś nie ma sobie równych) (1): Bo kto ćiebie nie mneyłzy? práwie bez rowności/ W rádzie/ w mowie/ w dowćipie/ w wmyłłu mierności? SzarzRyt C2v.

a. mat. Równość algebraiczna, tj. dwa wyrażenia algebraiczne połączone znakiem równości (1) :

Wyrażenie: »rowności reguła« (1): Poczyna fie na Normberską Mińczę Rachunk. (*nagł*) Rowności reguła. (-) *KłosAlg H*.

4. O cechach mierzalnych lub jako takie pojmovanych: równa ilość, waga, odstęp; *aequipondium Calep*; *aequilibritas, aequilibrium Cn* (2) :

rowność czego (1): *AEquipondium* – Rownołzcz wągij. *Calep* 34b.

Wyrażenie przyimkowe: »w rowności« (1): gdzye fyą tedy wrownofcy zeydą ty czterzy rzeczy [*zimno, wilkość, gorącość, suchość*] tam byua czudne czyalo yako bylo maryey *PatKaz III* 118v.

~ [*Szereg*: »w jednakiej dalekości i rowności«: A tákowe máńce [*winorośli*] gdy rzędem łtoią/ w iednákíey dálekości od siebie y rowności/ tedy między nimi może być oranie y śianie rzeczy niektorych. *Cresc 1571* 293.] ~

5. *astron. Równonoc, zrównanie dnia z nocą* (2) :

Wyrażenie: »rowność z nocą, dzienna a nocna« (1:1): *Aequinoctialis*, Co ku rowności dzienney á nocney zależy. *Mącz* 4c; *Calep* 34b.

6. *Równe, jednakowe znaczenie osób, brak podziału na lepszych i gorszych, ważniejszych i mniej ważnych, uprzywilejowanych i wyzyskiwanych itp.; zgoda (o stosunkach społecznych i o osobach Trójcy Św.); aequitas Mącz, Cn; aequalitas, paritas Modrz, Cn* (26) : Nákóniec/ równością POLak wżyftkié iné Królestwá prześiągł *OrzQuin* Q3, Q3; Ktorzy tey rowności záchowác niechcą/ naprzod iáwnie dawáią znác/ że niechcą mieć łpolnego oycá z temi/ ktorych zá brácią mieć niechcą. *ModrzBaz* 69; *CzechEp* 179, 241, 250; tákże też Rzeczpołpolit(a) kiedy około wolności przeydzie miarę/ mnieyłze pocznie niewolić/ rowność wykorżeni/ a celnieyłzym popusći wodze *GórnRozm* M4v, D2v.

rowność czego (2): że zbáwicielá náfzego Páná Iezulá Kryftulá [...] zowie [*Jakub apostoł*] onym wielkim Bogiem: nie przeto żeby był w chwálebney Troycy wielki Bog y máły/ gdzye iefth bárzo wielka iftności rowność: ále [...] *RejPosWstaw* [21³]; *ModrzBaz* 68v.

rowność między kim (a kim) (3): *RejPosRozpr* c3 *marg*; między obywatelmi źiemie łtánowić rowność odiąwłzy im pychę: hárdość y nádętość. *ModrzBaz* 15. Cf »rowność między sobą«.

rowność w czym (3): Pierwłzy á głównieyłzy iefł ártykuł błędow Greckich/ złe o Duchu ś. rozumienie/ á wwlęczenie [ł] łynowłkíey z oycem wpochożeniu Duchá S. rowności. *SkarJedn* 342; *CzechEp* 195; *SkarKaz* 276a.

W połączeniu szeregowym (1): świętobliwie wielbić mamy y włafność w perłonách/ y iedność w iftności/ y rowność w Troycy. *KuczKat* 15.

W przeciwstawieniach: »rowność ... różność, rozne majątności« (2): Bo te wády z siebie wygnawłzy/ choc rozne łą máiętności ludłkie/ przedsię rowność vmysłow bęđzie záchowaná *ModrzBaz* 69; w innych włzytkich rzeczách/ to iefł/ w bołtwie/ w mocy/ w máiełtacie/ [...] wielka iefł rowność á namnieyłzey różności nie máłz. *SkarKaz* 276a.

Zwrot: »rowność [z kim] mieć« (1): Iednák bęđąc ták zacnym y wyłokim/ y mogąc fię popiłác rownością z Oycem ktorą miał z przyrożenia/ [...] włzákże [...] *WujNT* 688.

Wyrażenia: »rowność między sobą« (1): Cze⁸⁰ przykład mamy y między Apołtoły na pirwłzym onym ich Concilium iáką zgodę y rowność łpolną między łobą záchowáli *WujJudConf* 153.

»rowność (synowska a. Syna Bożego) z Ojcem, Boga Ojca, boża« [szyk 5:1] (4:1:1): Lecź Dámáfus przeciw Kácerftwu Arryáńkiemu/ około Boftwá y rowności Syná Bożego z Oycem/ [...] to Symbolum złożył *WujJud* 24; *SkarJedn* 342; iż on fundamentem ząkláda fyná Bożego [...] Bogu oycu we wżem rowne⁸⁰/ ále [...] owżem mu iefzće z wynifzczeniem rowności Bogá oycá [...] więcey nád to przyczyta *CzechEp* 230; Iż Pan Chriftus [...] / ácz fię czuł być práwym Bogiem/ y rownym Bogu Oycu/ nie z żadnego wydzierftwá (iáko Lucifer chćiał gwałtem wydrzec y łobie przywłázczyć rowność Bożá) ále z náтуры ábo z przyrodzenia: Iednák [...] *WujNT* 688, 365, 688.

»rowność w Trojcy« (1): *KuczbKat* 15 cf *W połączeniu szeregowym*.

Szereg: »zgoda i rowność« (1): *WujJudConf* 153 cf »rowność między sobą«.

a. *Równouprawienie, jednakowy stosunek prawa do każdego; bezstronność; aequabilitas* *Modrz, Cn* (4) : bo Práwo náłże Polfkie/ ná rowności wżytko záwiłło *OrzRozm* L3; *Aequitas, Równość/ Miárność/ fprawiedliwość. Mącz* 4d; *GórnRozm* D2v.

rowność czego (1): naylepfze á nayświętobliwżze ieft życie ná świecie [...] w rowności fądzenia/ fkázowania/ y práwá wykonánia. *ModrzBaz* 71v.

**** Bez wystarczającego kontekstu** (3) : *AEqualitas – Rownołcz.* *Calep* 35a; *AEqualitas et aequabilitas. Równość/ Miárá/ álbo Mierność. Mącz* 4c, 276d; [*Glosy II nr 63/2*].

II. To, co jest równe (3) :

1. *Coś, co jest identyczne, bardzo podobne* (1) : Lecź te fpráwy tákowe fá/ iż w tych rzeczách/ ktore z infzemi fpolne miewamy/ rowności [*in rerum ... paritate (tekst polski w wolnym tłumaczeniu)*]/ nic fáme przez fię nam zacności nieprzydawáią *ModrzBaz* 42.

2. *Równina a. gładka, równa powierzchnia, płaszczyzna* (1) : *Planicies, Rowność/ Błonie/ Równe dno álbo pole. Mącz* 302d.

3. *Prawdopodobnie: Odległość, odstęp; tu: strefa w ujęciu kosmograficznym; aequale spatium* *Cn* [*między czym a czym*] (1) :

Szereg: »dalekość albo rowność« (1): *Aer, Powietrze/ to yeft/ dálekość álbo rowność między Niebem á Ziemią/ między cztermi zywióły yeden. Mącz* 4d.

Synonimy: **I.1.** *gładkość, śliskość, wygładzenie*; **2.** *proporcycja, przyrównanie*; **3.** *bliskość, jednakość, jednostajność, podobieństwo, podobność, przypodobanie, przyrównanie, zgodność*; **II.1.** *podobieństwo, podobność*; **2.** *gładkość*.

Cf **NIEROWNOŚĆ, ROWNIA, 1. ROWNIE, ROWNINA**